



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

# **Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita**

**Dominicus**

**Francofurti, 1613**

Rex

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

iniustum, foret animam habere premia laborum, in quibus magnam partem perperam est corpus, ipsum vero non habere in premio partem: Non in animam sciam dare poenas peccatorum quam plurimorum, quae non commisit, nisi corpus ei fuisset adiunctum; De re surrectione.

Reuerentia.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Reuerentia, a reuerens, reuerentia, reuerentia dicitur. Est autem reuerentia, honor exhibitus in testimonium virtutis.

Reuerentia est timor initialis, & castus, tamen capi potest in bono, & in malo, sicut etiam, confusio, id est, reuerentia, sec. B. Th. sup. Ps. 34. col. 17.

Reuereri est actus timoris, & vt debetur Deo est actus latitiae, sec. eund. Sec. q. 81. art. 2.

LOCI BIBLICI.

Reuerentia erga alios praecipitur, Rom. 12. vers. 10. Philipp. 2. 3. 1. Pet. 5. 5.

SENTENTIAE BIBLICAE.

Omnes honorate, fraternitatem diligite: Deum timete, Regem honorificate. Serui subditi estote in omni timore dominis, non tantum bonis & modestis, sed etiam dyabolics. Petrus Apostolus 1. cap. 1.

SENTENTIAE PATRUM.

Esto subiectus pontifici tuo, & quasi parentem animae ama. Sed Episcopi Sacerdotes sciant se esse, non dominos: honorent clericos quasi clericos, vt iplis Episcopis honor deferatur. Scitum est illud Oratoris Domitii: Cur ego, inquit, te habeam vt principem, cum tu non me habes vt senatorem? Hier. ad Nepot. & hab. dist. 35. can. Ego.

Boni reuerendi sunt, ne offendantur ne fortasse per eos ille prouocetur ad iram, qui eorum corda semper inhabitat. Greg. sup. Ezech. 7. 27.

Cham filii Noc sententia damnatur, qui suorum praepositorum culpas in publico produnt. Iud. lib. 3. de summo bono.

Cham nuditatem patris irrisit, & semen suum in seruitutem perpetuam damnauit. Abafon quoq; Dauid de regno expulit, & concubinas eius in castrum, sed morte condignas poenas luit. Helisai caluitium pueri Bethel irriserunt, & duo viri de saltu ex eis quadraginta duos laerauerunt. Qua puerilis stulticia Iudaeorum in Caluarie loco Christum crucifixum irrisit: sed quadragesimo secundo anno post ascensionem eius, duo viri Vespasianus & Titus de saltu gentium egressi, illud locum saeuissime lanauerunt. Glossa Ecclesiast. 3. super illud. Honora patrem tuum, ut superueniat tibi bene, & c.

PHILOSOPHICAE SENTENTIAE.

Dignitas, est alicuius cultu & honore & verecundia digna auctoritas. Cic. Rhet.

Obseruantia est, per quam homines aliqua dignitate antecedentes cultu quodam & honore veneramur. Ibid.

Reuerentia, est virtus aliqua praestatione sublimitatis debita honorificationis cultum exhibens. Ibid.

Veneratio, est virtus, qua reuerentiam exhibemus maioribus in corporis humilatione, gestu, nutu, & verborum emissionem. Ibid.

Pythagorae tanta veneratio ab auditoribus tributa est, vt quae ab eo acceptant, in disputationem deducere nefas putarent. Qui etiam interpellati ad reddendam causam, hoc solum respondebant, ipsum dixisse, magnus honor, sed scholasticus. Val. Max. l. 8.

Non possumus ob honores reuerentia iudicare dignos, quos ipsi honoribus iudicamus indignos. Boet. l. 3. de consol.

Bonus vir sine Deo nemo est. Ille dat consilia magna, & recta. Magnorum fluminum capita veneramur, coluntur aquarum calentium fontes & stagna, quae vel opacitas, vel immensa altitudo facit. Sen. 40. epist.

Si hominem videris intrepidum, & inexpugnabilem periculis, intactum cupiditatis, inter aduersa felicem, in medijs tempestatibus placidum, ex superiore loco homines videntem, non subicit te veneratio eius: visus illic diuina descendit. Ibid.

Mulum egerunt, qui ante nos fuerunt, sed non peregerunt, suscipiendi tamen sunt, & ritu Deorum colendi: quam venerationem praepositoribus meis debeo, tandem illis praepositoribus generi humani, quibus, quibus honor haberi solet, faciam: equo desiliam, capere aperiam, semita cedam. Quomodo ergo M. Catonem, & Laelium sapientem, & Socratem cum Platone in animum meum sine dignatione summa recipiam? ego illos venero, & tatis nominibus, afluero, Epist. 65.

APOPHTHEGATA. Musonius dicebat, eum apud omnes maxima verecundia digni iudicari, qui se ipsum primo, deinde alios reuereri didicisset. Serm. 29. de Verecundia.

Demetrius Phal. Honestos adolescentes domi parentum reuerentia debere dicebat: in via autem omnes vii quique se obuiauerunt, rudine autem seipios. Srob.

SIMILITUDO.

Roterodami. Apud Thessalos capitale est occidere ciciniam, vt ob aliud, nisi quod serpentes interficit: paratur & apud Thessaliam miluis, quod vrbem raptis exitis pecudum repurgens: in quibusdam honos habendus, non quod ipsi digni sint, sed quod illorum opera nobis sint vsui. in siml.

EXEMPLA BIBLICA.

Reuerentiae exempla: Rex Israel. 2. Reg. 6. v. 21. 22. Dispositio. 2. Reg. 9. v. 32. Elizabeth. Luc. 1. v. 43. Populus. 9. v. 45. Ad. 5. v. 13. Eodem gentium. 20. v. 35. 21. v. 5. Paulus. 15. v. 25. Rom. 12. v. 23.

Vide Dignitas, Honor.

Rex. Reges. Regna.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Rex, Graece βασιλεύς, ius, 6. Anax, ius, 6. est nomen generis imperator nomen officii. Imperatores creantur, & Reges sacrorum Rex sacrificulus est Romanis, qui sacrorum ritibus, solo nomine rex, sacra, quae penes reges erant, obsequio, ceremoniis praestaret, quem creatum, aut in locum decedentis substitutum, licet reliquos sacerdotes inaugurari oportebat. Alex. ab Alex. Gen. Dier. l. 3. c. 27.

Reges a recte agendo vocati sunt, ideoq; recte facientes, nomen tuetur, peccando amittit. Recte ergo illi Reges dicuntur, qui tam se met ipsos, quam subiectos bene regendo non deserunt. Iud. l. 6. de summo bono.

LOCI BIBLICI.

Rex qualis, & quorum constructus, Dent. 17. v. 15. Regni stabilitum, Prover. 29. 4. 2. Deo elui. Sam. 2. v. 31. Regum 10. 9. honore afficiendus Rom. 13. 1. Pet. 2. 17. Legem reges debent. Deuter. 17. v. 28. 19. equos sibi multiplicare non debet, 2. v. 28. colorum immortalis, 1. Timoth. 3. v. 17.

Regis cor in manu Domini, Prover. 12. 1. Regis ira periculosa. 14. v. 19. 11.

Regum corda inscrutabilia, Prover. 25. 3. Regum & principum officia, 1. Reg. 2. 3. P. 2. m. 10. 11. Prover. 20. v. 26. 27. 28. 23. Regum ac Principum vita non sunt dissimulanda, Exempli Elias, Reg. 18. 18. Elifuz, 2. Reg. 13. 3. Ioannes Baptistae, Mat. 23. 4.

Regibus quod debetur, reddendum, Matth. 22. 21. Rom. 13. 1. Regibus & Principibus Deorum nomen attribuitur. Psalm. 135. 10. v. 34. 33. Prima, eo quod iudicia Dei exercitant inter homines. Paralip. 19. 6. hoc est, ratione officii, bona & iusta promotione la puniendi & tollendi. Ideoq; naturam Deimitari debent, quos & Ariolos, Leuit. 20. 6. Dent. 18. 10. Parentibus honorum deferentes, Leuit. 20. 9. Illegitimi concubius reos, 4. v. 13. 14. alios in ligni facinore pollutos, vt sunt idololatrae, Esai. 22. 17. 18. 17. 9. 5. 6. & similes, tolli a medio vult. Secunda, Diuina operatione formae, quia notas aliquas sui Spiritus Deus in imperatoribus, dona quaedam pene diuina illis communicat, vt patet ex Esai. 11. 7. 1. Sam. 16. 8. 13. 24. Dauid etiam petiit se Spiritu principum firmari, Psalm. 51. 14. Zorobabelis quoq; Spiritum a Deo conceperat legitimus, Haggai. 1. 14. Finem in quem constituiti sunt Reges & Principes, exprimit Paulus 1. Timoth. 2. 2. pro Regibus orationem. Ibidem.

POETARVM DICTA.

Thomas Motus.

Quis dicit melius, Rex ne imperet, anne Senatus?

Neuter quod, sepe est, si sit uterque malus.

Sin sit uterque bonus, numero prestare Senatus.

Ingle bonis multis plus reor esse boni.

Difficile est numerum fortis reperire bonorum.

Sic facile est Sinum sapientis esse malum.

Et fuerit mediis saepe inter utrumque Senatus.

Sed tibi vix iniquam rex mediocritas erit.

Consilioque malus regitur melior Senatus.

Rex consultores seu regis esse suos.



conciare, id de te in primis praesta, vt non vni ex omnib. addictus vi-  
 uas, quod maxime alienum est a principe, sed te ipsum omnib. tan-  
 quam per vices partire, palam faciens vnum te esse, ad quem referri  
 omnia & velis, & debeant. Vt enim male actum esset cum genere  
 humano, si vni se Deus aut paucis admodum praeretur exorandum;  
 eodem modo male cum principum regumq; familiaribus, si in tan-  
 ta multitudine vni aut paucis admodum locus fidesq; sit. Nullus en-  
 nim familiarib. maior est dolor, quam vbi cum principe suo veluti  
 per interpretem agendum sit. Oportet enim, qui amari a suis & mi-  
 nime pœcare in Repub. velit, plurimis oculis, pluribusq; auribus v-  
 tatur. *ibid. ad Alphons.*

Iacobus Caldora, dux ætatis suæ clarissimus, dicere solebat, eo  
 die multum se pecunie comparasse, quo multos audisset: Quum  
 multum audiret, maximos thesuros esse duceret, Vultus etiam ho-  
 nus, & læta (vt dicitur) frons incredibile est, quantum adiuuent: cla-  
 rumq; est, dextera corpus pacis, animum vultu.

Principem in vmbra & plumis, vt aiunt, auidue agentem, multa  
 vitia necesse est circumscire, quum voluptatibus inuallantium nu-  
 trix sit culcitra: cui morbo multum adiciunt secreta cubiculorum  
 conclauia. Quamobrem recte ab Horatio dictum est:

*Orium & reges prius & beatas  
 Perdidi vrbes.*

Regimale malum sunt subditi, inter malos vero concordia haud  
 diuturna. Quum princeps superbe imperat, subditi contumaciter  
 parent. Malos regere acerbissimum est. Acerbissus etiam si rector ipse  
 sit malus, nec vlli parent libentius, quam boni bono. Ergo regni vin-  
 culum maius aut firmitus nullum est, quam bonitas; Nam imperia  
 dura, aut immoderata cito dissoluuntur: magisq; violenta sunt,  
 quam duratura, quoniam nihil stabile principem cum subditis con-  
 iungit, nec aliud ad disiunctionem expectatur, quam occasio. Nul-  
 lum animal inuitum retinetur perpetuo, si liceat effugere: nihilque  
 magis a coactio laboratur, quam vt certissime, qui quid remoratur,  
 abrumpat. Maximum est animorum glutinum inter bonos, nec se-  
 cus bonus vir bonum imperantem audit, quam seipsum. Quapro-  
 pter illud in primis est sapientis principii laborandum, quiq; tempori-  
 ternum imperium, & ipse, dum viuat, possidere, & hæredit. tradere  
 per manus cupit, vt se a suis bonos faciat, ipseq; sit gubernandi  
 peritissimus, & parere modeste atq; obedire iudicatos doceat.  
*Luc. V. in epist. ad Henri. Regem Anglia 8.*

Nec tibi persuadeas, quiaquam esse magis, quam tibi philosophan-  
 dum: nec id aliam ob causam magis, quam quia rex es. Est enim  
 regis, posse homines conferuare, ac beneficis afficere. Idem autem  
 facturum seire necessarium fuerit, quid homini bonum aut malum  
 sit, quid inuet, quid oblit, quid vile, aut inutile. Si quidem peruenit,  
 quia mala inuident: ieruantur, qui bona consequuntur: & benefi-  
 cis obstruuntur, qui his digni iudicantur, quæ iuuent, vtiliaque  
 sint: contra male afficiuntur, qui in damnosa atq; inutilia impelluntur.  
 Quid sit autem bonum aut malum, vtile, aut inutile, quid conferat  
 aut oblit, non alterius est discernere quam philosophi: quippe qui  
 in eo ipso continere versatur, huius vni rei studet, vt percipiat quic-  
 quid æ hominis felicitatem, aut infelicitatem pertinet. Constat igitur,  
 philosophari regem oportere. *Muson. quod oportet etiam reges  
 philosophari.*

Pœa terrea decet, aut potius necesse est, regem ita subditis iura ad-  
 ministrare, vt ne quisquam plura quam par sit, aut pauciora conse-  
 quatur: sed vt meretur vnusquisq; ita vel honore vel pœna afficia-  
 tur. Quomodo autem quisquam hæc iustitia non præditus efficeret?  
 iustus vero quo pacto quis esse poterit, si, iustitia quid sit, ignoret?  
 Est igitur rursus regi & hanc ob causam philosophandum, Nec enim  
 absq; philosophia iustitiam iustumq; tenere vnquam existimabitur.  
 Etenim haud dici potest, quod qui didicit iusta, non magis ea  
 intelligat, quam ille qui non didicit: neq; quod non sint huiusmo-  
 di rerum imperiti omnes, qui nunquam philosophati sunt. Quo fit,  
 vt homines inter se contendant, ac digladientur, dum alii alia iu-  
 stiora esse asserunt. Certe super illis quæ se ieiunt homines non solent  
 dissentire. Neq; enim de albis, nigris, calidis, frigidis, molli, aut du-  
 ris contendunt, sed de huiusmodi, eadem omnes sentiunt & loqui-  
 tur. Quare etiam de iustis consentirent similiter, si nosset ipsorum  
 naturam: sed interim dum concordēs non sunt, ignorantiam istam  
 arguunt. Nec tu quidem (vt mihi videtur) huius inficitæ es expertus.  
 Quapropter huic cognitioni operam dare debes magis, quam alius  
 quisquam: idq; tanto diligentius, quanto turpius est regem, quam  
 hominem priuatum iustitiam ignorare.

Ad hæc, tum regem ipsum temperantem esse oportet, tum subdi-  
 tos eiusmodi reddere: vt ipse modestius imperet, ab subditi parent  
 decentius: neutri autem deiciantur. Pernitiosa enim est voluptas &  
 principi, & priuatis omnibus, id est, *λυμνητικὸν γὰρ ἀρχόντις τῆς καὶ  
 ἰδιώτου πᾶσι τῆς περὶ φ.* Quo autem pacto quisquam ipse temperans  
 erit, cum imperare cupiditatib. haud didicerit? aut quomodo luxu-  
 ria diffuens alios reddet temperatos? Quæ vero scientia, præter phi-  
 losophiam, ad temperantiam perducatur, nulla est. Hæc enim volu-  
 ptatem & avaritiam vincere, frugalitatem diligere, luxum & sum-  
 ptus declinare, viciu, auidiam, seruare, linguamq; compescere adfue-

facit: modum, ordinem, elegantiam, & honestatem patris domi-  
 corum in gestu habuitq; conciliat. Quæ cum hominum iustitiam  
 grauem ac temperantem reddunt. Quapropter & rex temperantem  
 maxime Deo similis & venerandus existit. *Ray. de reg. lib. 1. c. 1.*  
*πρόχειν τὰ ὑπὸ τῆς μάλα καὶ ἐν τῆς εὐνοίας αὐτοῦ ἀφ' ἑσῆς. Vt autem  
 pietas in trepidis sit, audens, & minime formidolosus, præstat  
 titudo: quæ nemini vtiq; inesse potest, qui in morte ac dolo  
 inesse mali sibi non constanter perualent. Hęc enim, mors, timor  
 & labor, homines perterrefaciunt, & a mente deturbandam  
 malis habentur. Quod autem mala non sim, sola docet  
 phia. Quare sit fortitudo regibus est aquirenda, vt omnibus  
 studiis philosophari debent, cum fortes aliter caudare non possunt.*

*Musonius, quod oportet etiam reges philosophari.*  
 Et idem, si quid aliud, & hoc maxime regium, dicitur, dicitur  
 minime superari: & haud secus oratione colloquente, quam  
 hostes vincere. Nam si in hac re ualidi reges fuerint, necesse  
 quam seipsum seducantur, & falsa pro veris admittant: necesse  
 prudentie: extremeque iudicium ignorantie. Achilles enim, quod  
 phia quicquam magis mortalib. largiri solet, quam vt ne  
 ne superentur, falsa que a veris discernant, hæc altissimum, illud  
 quant.

De rege sine filio. DIAL. XLVIII.

Francisci Petrarca.

DOL.

Regnum est mihi non filius. R. Parum ne tibi regnum  
 num, & curarum regi onus imposuit, nisi filii inuoluptatis  
 cesserit? Nullum visus desectaminis, & dulce est vobis in  
 cubere. Nullum publicum pondus regne grauis. Nulla  
 sarcina grauior, quam filius, est nulla charon. D. Cur ergo  
 mittam nullus est filius. R. Dimite ciuib. libertatem, ut  
 us, nil te dignus potes. Fucunt qui viuent, nec succedet  
 tes hoc ipsum facere meditati sunt. Hiero Syraculæ, & Agat.  
 Quanto vero satis fuerit multis benefacere cum possis, quod  
 re vt vni malefacias? Quid est autem melius, quid delectius  
 libertate viuere, quid peius, quid periculosius, quam regnum  
 est filius, quem hæredem regi faciam. R. Non est ubi  
 petuanda tyrannidis. Nam quid sunt aliud regna, quam  
 tyrannides? Non fit bonum tempore quod natura est malum, alio  
 quod perispe, qui in regna succedunt a maiorum fauore cele-  
 scedere exemplo fuit Hieronymus Siculus tyrannus, & Augustus  
 Numidicus, qui Romanorum amicitiam, tanta fide ad amicum  
 fideliter diu cultam, cum sua vtrique, permittit, alter in  
 perfidia violauit. Non habes igitur successorem regni, nisi  
 bistuorum actum euerissem; sed habebis populam tuam  
 amatozem, & cultorem tui memorem libertatis, sed per  
 bitorem. Bene tecum egisse fortunam credo, & motum  
 quod filio tibi vel abstulit, & negauit, quam quod regnum  
 D. Sine filio rex sum. R. Nunc honestus atq; liberis regis. *Agat.  
 amor filiorum ab amore virtutis animum defecit. Legit  
 Taprobane in insulam ingentem, quæ longè trans Indiam  
 sedet Oceano, per transuersum diametrum obiecta. Barban  
 arbitrio populi consentientis ei igitur. vix omnib. opibus  
 sanguis, nil opus profuit. Omne suffragium de virtute  
 vt nunquam iudicio fauor officiar. Sancta & felix electio, quæ  
 nostros reges vniquam peruenisset, neq; malis peiores deponit  
 simi succedentes orbem terrarum tradita per manus equit  
 superbia corruptissent. Illic tamen quantumlibet opum  
 ctus vir vnanimis sententia omnium comprobatus ad regem  
 men non perueniat, nisi & senex, & filius carens, ne aut  
 aut filii amor transuersum quo non expedit animum agat  
 si filium habet ad regnum non assumitur, & si post regnum  
 te filius natus sit, statim regno cecidit: neq; enim prudenter  
 possibile opinari sunt, vt idem animus simal & populam curet  
 bilium.*

De Rege, Regibus, Regnis elegantes historiarum  
 sententia.

Ipsi se homines in regis, veluti vnici exempli, mores formant. *Luc.  
 Decad. 1. l. 1.*  
 Exultio regem armis, quam munificentia, vincimus magis  
 sum. *Sallust. de bel. Jugurr.*  
 Longe præstat iusto seruire regi, quam tyranno iniqua impera-  
 ti. *Procop. de bel. Vandal. l. 1.*  
 Non ex purpura, seu quouis amiculo, & extrinsecus quæ vultu-  
 tur aliis ornamentis, regium nomen est cuiquam tribuendum: sed  
 ei qui æquitatem exercet, nec decentia alpernetur, & caput  
 his solum reb. emetiatur, quæ animi itabunt sapientiam. *Agat.  
 hist. lib. 4.*



20. Quum peruenisset ad Besotiorum fines, & in acie stantes aduersus se reperisset Thebanos, Athenienses, Corinthios, & c. nihil cunctatus ut pugnam committeret aperte struebat aciem.

21. Sic armis instruebat suos milites, ut omnia quae gererent ac purpura viderentur.

Dederat idem operam, ut possent labores perferre, animosque pforum ea compleuerat ferocia, ut ad pugnandum aduersus quos iuis satis esset idonei.

Præterea contentiorem mutuum inter suos excitabat, ut singuli se fortissimos declararent.

Spe denique replebat omnes, futurum vt vniuersi multa bona adipiscerentur, si viros se fortes præstarent. Existimabat enim huiusmodi munus hominibus promptissimè hostem se debellare posse, quæ sanè opinio ipsum minime fecellit.

22. In pugna ad Coronam fortem virum fuisse Agesilauum haud dubie dicere possumus, quinquam tutissima non perlegeret. Nam quum dimissis illis qui elabi conabantur, sequi à tergo posset, & ultimos capere, non fecit: sed aduersa fronte cum Thebanis est congressus, quos vicie & fusos fugauit.

23. Victoria quam esset potius, & accepto vulnere ad phalangem allatus, quidam equites circumstantes 80. hostes vna cum armis esse sub sano, quidq; de his faciendum esset interrogabant. Ille vero quancumq; multa accepisset vulnera toto passim corpore, atque ab omni telorum genere inflicta, non tamen Numinis obliuiscitur, sed mandata vti potestatem eis faceret abeundi quò vellent, neq; lædi eos patiebatur. Quin equitibus etiam, quos penes se habebat, imperabat vt eos deducerent, donec ad loca tuta peruenissent.

24. Tanta eratin eo rerum diuinarum reuerentia, vt & hostes eius promissa & fœdera maiorem fidem mereri arbitrantur, quam ipsorum inter se amicitiam.

Spithridates Persa, quum Pharnabazum sciret id agere, vt filiam regis uxorem duceret, ac ipsius filia sine legitimis nuptiis potiretur: ratus hoc insignem esse contumeliam, se ipsam cum vxore, liberis facultatibus in manus Agesilao tradidit.

Corys Paphlagonum præfectus, regi quidem dextram mittenti non paruit, veritus ne si comprehenderetur, vel magnis pecuniis, vel etiam morte multaretur: verum idem Agesilai fœderibus si detur quum adhibuisset, in castra eius venit, inique societate cum Agesilao militare maluit, quum quidem equites mille, bis mille cetratos haberet.

Pharnabazus quoque cum Agesilao in colloquium venit aperteque professus est, se, ni totius militiae Persicæ fieret imperator, defecturum à rege. Sin imperator creet, inquit, mi Agesilae, fortissimè bellum aduersus te geram, quam quidem diu potero. Atque hæc quum diceret futurum credebat vt ipsi contra fœdera nihil accideret. Tanta tamque præclara res est quum in aliis vniuersis, tum in imperatore, religiosum esse ac fidei seruandam, talemque cognitum esse.

II. Iustitiae Agesilai in re pecuniaria, hæc sunt argumenta.

Neipo vnquam ab Agesilao se vlla re spoliatum esse questus est: quum multi multa facerentur ab eo se accepisse beneficia. Cui vero volupe est sua ad hominum utilitatem largiri, quinam is aliena rapere velit, quo male audiat? Nam si pecuniarum cupidus sit, multò minor sit cum negotio, vt sua quis seruet, quam vt aliena rapiat. At cui ingratus esse non vult in iis quibus pœne nullæ constitutæ sunt, si quis gratiam non referat: qui in aliis illæ gratias non referat, in quibus lex ingratiuam esse vetat? Agesilaus autem non tantum iniuriam esse iudicabat, non referre gratias: sed hoc etiam, si is qui plus posset, non maiores quoque gratias deferret.

Iam de peculatu qui possit aliquis eum insimulare merito qui gratias sibi debitas patriæ fruentas concesserit? itidem quod quum bene mereri vel de vrbe aliqua, vel amicis, pecunias largiendo volebat, ab aliis eas accipiendo proficere poterat: an non hoc est ingens argumentum continentiae ipsius circa pecunias? Nam si uidebat gratias, vel spe mercedis beneficus erat: nemo se quidquam ei debere stauit. Nimirum qui gratias beneficium acceperant, illi perlibenter beneficia seruunt: partim quod adfecti sint beneficio, partim quod esse digni crediti sint, qui gratia depositum custodiant.

Iam qui minus habere malebat, vt ingenuus esset, quam plus eum iniustitiæ nota: qui non ille à turpis lucri cupiditate multo magis abhorreret? Agesilaus certè, quum ciuitatis iudicio facultates Agidis omnes ipsi essent additæ, semissem earum cum matris suæ propinquis communicauit, quod eos premi paupertate videret: Id verum esse testis vniuersa Lacedæmoniorum est ciuitas. Quum vero dona ei complura Tithraustes offerret, si suis finibus excederet: Existimatur apud nos, inquit, honestius imperatori esse, Tithrausta, exercitum suum ditare, quam seipsum: & ab hostibus manubias potius, quam dona accipere.

III. Quamam earum voluptatum, quibus multi succumbunt homines, Agesilauum quis superatum vidit? qui ab ebrietate perinde putabat abstinendum, atque ab ingluuic, ab intem-

pestius cibus perinde atq; ab otio. Quoties portionem deperditam in conuiuio accipiebat, non vtraque vescebat: sed ut hinc inde missis neutram sibi reliquam faciebat. Existimabat enim regem tam duplicari, non causa fatietatis cum fastidio conuicti: sed ut passet quem veller honorare. Itidem fœdum non vt Dominus, sed ut qui negotiis ipsius pareret, vtebatur.

IV. 27. Quod si lectum inter familiares viliissimum non haberet, non obcurum erat ipsum pudore addici. Existimabat enim imperatorem decere potius, vt tolerantia quam molliore prout hominibus præstet. Non tamen eum pudebat in his rebus maiorem sibi partem poscere, nimirum per æstatem, solis, per hyemem, frigoris. Quod si quando vsuociret, vt laborandum exercitum esset, sponte sua cum aliis laborabat, quod arbitrarerit euadit omnia militibus esse solatio. Denique summam vt dicitur, inter laborandum quidem exultabat Agesilaus, otium vero per profectum nullum admittebat.

V. 28. De ipsius veneris rebus continentia, si non alia, hanc admirationis causa, mentio iniicienda est. Nam quod ab illis quæ non expectet abstinerit, id humanitas factum quæ dicitur poterit.

Quod autem Megabaten Spithridatæ F. amas quum recepo apud Persas more osculandi eos quos in honore haberet, eum Megabates Agesilauum oculari aggrederetur, quomodo id fieri totis viribus repugnauerit: an non id sanè pudicum quoddam officium est? Postea quum Megabates, quasi qui se ignominiam periret adfectum, non iam deinceps amplius eum oculari aggrederetur: quendam ex focis compellabat Agesilaus, qui Megabates suaderet, vt rursum se honore adficeret. Eo quærente, inquit, Megabates, an ipsum oscularus eslet, tum vero subitum Agesilaus, ac deinde, Minime, inquit, non si subito & venustissimum robustissimum, & ceterissimum omnium hominum sum sumum. Sed tamen eandem pugnam pugnare me male Deos omnem, quam omnia quæ cerno, aures fieri.

Hæc quodam admittere non ignoro: scire autem me non multò plures posse in vincendis hostibus quam in cunctandis superioribus euadere. Quum autem pauci hæc habent cognoscere potest vt fidem apud multos non inueniant, id vero non omnino, quod quum minime occultum esse possit quædam inueniunt illa vtilissima agunt: Agesilauum tamen huiusmodi quædam se, nemo vnquam vel viderit, vel dixerit, ac ne probabilem nullam in domum priuatum diuertebat, sed semper vel in campo aliquod, vbi fieri non potest vt cuiusmodi patenter, vel in publico, quod fuz pudicitia testes omnium oculos faceret. Quæ hæc ego coram Grecia scienter mentior, non iam ipsum laudat, sed me ipsum vituperor.

VII. 29. Fortitudinis documenta non obscura mihi quum dedisse videtur, quum semper ad gerendum aduersus hostes publicæ suæ ac Græcæ potentissimos bellum se obstruit, in præliis aduersus eos prima se in acie collocat. Quod si tanta manum cum eo conferere vellent, non ipsis motu vnquam dare, potius est victoria: sed aduerso prælio superatissimum ipse adferens iudicia non obscura, quod animo se pugnam, ea non audiendo, sed intendo liceret animum ipsa optinere. Agesilai vero trophæa non ea solum esse, quæ ipse facit, sed quum est: sed quæcunq; in expeditionibus ab eo gesta sunt, non propterea nihil vincebat minus, quod prælio deceret aduersus eos non nollent: sed victoria poteratur magis optinere, & quum Reipublicæ tum focis vtiliore. Sicut in ceteris, bus nihilominus ij, qui sine puluere, quum qui pugnantibus coronantur.

VII. 30. Sapientiam Agesilaique illius adhaerere non deserunt? qui sic vtebatur patria, vt quum in primis beneficiis eos socios animo, qui ipsi obsequerentur, amicos potestissimos sibi compararet: milites autem non modo dicto audientes, sed iam sui amantissimos effecit. Et quoniam pacto phalaris esse dicitur possit, quum si propter obediendi studium in officio esse uideat, & propter amorem erga ducent fideliter ei præstare.

Hostes erga ipsum erant sic affecti, vt viuere parate quædam non possent, odisse vero cogentur. Semper enim hæc moribus, vt sui focu meliore essent conditione quam hostes: quæ uterque fraude circumuenebat, vbi ferret occasio: & amicum eundem fraude circumuenebat, vbi ferret occasio, quæ uterque celeritate foret opus: de litescens etiam vbi hoc erit via loca, quæ aduersus hostes instruebat omnia illis contraria, quæ uterque præstaret. Nam nocte perinde ac die vtebatur, die perinde ac nocte: nonnuo quam euadens, vt ibi esset, quo irat, quod hostes non constaret. Quare perficerebat, vt ex munis hostium loca, munia redderet partim prætereundo, partim superando, partim transuendo furtim.

Quoties iter faceret, & sciret hostibus pugnandi potestatem esse, si vellent: ita instructas ducebat copias, vt his ipsi possent in primis opitulari, & tranquille, instar modestissimam incederet. Existimabat enim in hoc sitam esse quietem ceteris, & summam immunitatem ab omni terrore, perturbationeque

PC  
POLYANTH

non feruaret, qui ab rege deficere cogitabant. Et quis in iplo non hoc quoq; miretur?

Existimabat rex Persicus se, si amplissimas pecunias haberet, omnia redacturum in potestatem suam: ideoq; quicquid esset inter homines auri, quicquid argenti, quicquid rerum maximi pretii, totum id ad sese colligere nitetur; Agesilaus contra sic domum suam instituerat, vt horum nullo egeret.

Quod si quis fidem nobis non habet, is velim aspiciat, qualis ei domus satis fecerit, atque etiam fores intrucatur. Nam suspicari quis possit, has ad huc illas ipsas esse, quas Aristodemus Hercules F. in patriam reuersus exstruxit. Idem domesticam supellestem contempletur, quo pacto in sacrificiis epuletur, ipse secum cogitet, audiat eum Amyclas publico in Canathro (i. curru, qui exate viminibus salignis texta regebatur) profectum esse. Enimvero quum hoc modo sumptus ad census accommodaret, non cogebatur iniuri, si quidquam pecuniarum causa faceret.

Præclarum quidam esse putatur, inexpugnabiles muros ab hostibus superari: verum ego multo præclarus esse iudico parere animum suum, vt à pecuniis, voluptatibus, metu sit inexpugnabilis.

XII. 35. Rex Persicus grauitatem quærebat ex eo, quod raro conspiceretur: Agesilaus eo ipso delectabatur, quod semper in hominum conspectu versaretur. Existimabat enim decere vitam facinorosam ac turpem, vt in obscuro sit: honeste vero, lucem ipsam maius ornamentum conciliare. Deinde grauitatem ille præ se ferebat ex eo, quod difficilis ad ipsum esset accessus: hic gaudebat omnibus ad se aditum patere.

Putabat ille splendidum esse quod negotia tardius conficeret: hic maxime tum lætabatur, quum homines id quod cupiebant celeritima consequutos dimitteret.

Operæ pretium est etiam considerare, quanto faciliorem ac parabiliorem voluptatem Agesilaus consecraretur. Nam Persicus rex quidam habet, qui teram vniuersam circumuegit, & quo rex potu iucundè vti possit inuestigat: innumeri homines quo cum voluptate vescatur, excogitant: vt dormiat, dici non potest quam multa moliantur. Agesilaus vero, quod patiens laboris esset, quidquid aderat iucundè bibebat: quidquid oblarum forte fuisset, in quod comedebat: vt suauiter somno fruere, quousque locus satis faciebat.

Atq; hæc se facere non modo gaudebat, sed etiam exultabat lætitia, quoties ad animum ei accederet, se quidem in mediis voluptatibus versari: illum vero barbarum videret, si quidem abique colere vellet viuere, necesse haberet, vt ab extremis terræ finibus ea comportaret, de quibus voluptatem capturus esset.

Augebant ei lætitiæ & illa, quod se quidem sciret absque animi ægritudine posse diuina dispositione yti, scilicet in temporum anni vicissitudine: illum vero videret æstus & frigora fugere, ac propter imbecillitatem animi non fortium virorum sed debilissimarum bestiarum vitam imitari.

XIII. 36. Hoc quidem certe qui non præclarum ac magnanimum erant, quod quum ipse viribus factis ac rebus domum suam ornaret, multosq; canes venaticos & equos ad bellum idoneos aleret: Cynicam forem vt aleret iumenta peruersit, quæ curram iungenda forent, eaq; vincente demonstret aut, nihil facere ad strenuitatem illa alere, sed opum esse ostentationem.

Iam vero quis neget hoc generositate conuenire, quod censuit etiam si à priuatis hominibus curru vinceretur, nihilo se clariorem fieri: ac si patriam haberet amicissimam, amicos plurimos optimosque per vniuersum terrarum orbem comparasset, patriam ac familiares beneficis aduersarios vlciscendo superasset: reapse viderem se pulcherrimis ac magnificentissimis certaminibus futurum, adeoque clarissimum nomen non in vita solum, sed etiam à morte consequiturum.

XIV. 27. Ob res huiusmodi laudo Agesilaum. Nam hæc non ita se habent, vt quis thesaurum forte nactus, opulentior quidem est, non tamen administranda rei familiaris peritor: vel si meo, bo hostes inuadente victoria potiat, felicitior quidem esse potest, nihilo tamen ab arte imperatoria instructior. Qui scilicet tolerantia laborum aliis præstat, vbi quidem res ita postulat: & fortitudine, vbi agendum est fortiter: & iudicio quum consilio quid suscipiendum est: is mihi quidem videtur opumo iure omnino bonus esse putandus.

Quod si egregium inuentum est amussim & regula, ad efficienda præclara opera: etiam mihi egregium exemplum Agesilæ virtus esse videtur: is qui fortitudinem exercere voluit. Nam quis impius fiat, si hominem erga Deum religiosè pium imitetur? quis iniustus, si iustum? quis perulans, si modestum? quis intemperans, si imitetur temperantem? Agesilaus enim non tam eo, quod aliorum rex esset, quam quod imperare sibi posset gloriabatur: neque tam quod aduersus hostes, quam quod ad omnem virtutem civium suorum dux esset.

XV. 38. Iure quidem Agesilaus beatus prædicetur, qui quum à puero incensus fuerit gloriosi nominis cupiditate, se illud consequutus esset, vt quisquam omnium ætatis suæ hominum. Idem quum honoris ac dignitatis à natura in primis esset appetens, ex quo rex factus fuit, perpetuo inuidus exiit. Quumque lon-



gissimam vite humane metam attigisset, sic de viuis excessit, vt nihil committere dignum reprehensione, vel in eos quibus praeerat vel aduersus quos bellum gerebat.

*Virtutum regiarum compendiosa descriptio.*

39. Libet autem virtutes Agefilai summam repetere, quo facilius nostra laudatio memoriae inhaerat.

Venerabatur delubra etiam inter hostes sita, quod existimaret diuina aeterna non minus hostico quam amico solo imploranda esse.

Si qui diis essent supplices, eos non violabat ne si hostes quidem essent: quod absurdum esse duceret eos qui de fanis aliquid furto subtrahunt sacrilegos appellare: qui autem supplices ab aris auclant religiofos putare.

Nunquam praedicare desinebat, quod Deos arbitraretur non minus religiofos factis quam castis sacrificiis delectari.

Quinetiam quoties fortuna vtebatur prospera, non homines praese contemnebat, sed diis habebat gratias: & fiducia plenus plures mactabat hostias, quam rebus suis metuens voueret.

Confuefecerat, vt quoties in metu esset, hilaritatem praese ferret: rebus contra secundis, mitis esset.

Ex amicis non eos qui plurimum poterant sed qui promptissimi erant complectebatur.

Odio profectus carum non cum, qui laesus sese vlscibatur: sed qui beneficiis adfectus ingratum sese declarabat.

Erant illi voluptati turpis quidem lucri audios pauperes videre, iustos autem collocupletare: quod in iustitia cuperet fructuosiorum iustitiam facere.

Adiuectaciebat, vt cum omnis generis hominibus commercium haberet, bonorum autem opera viteretur.

Quod si quos aliquando vel vituperantes vel laudantes alios audiret: existimabat non minus illorum se mores agnoscere, qui ea proferebant, quam eorum de quibus dicebant.

Quotquot ab amicis circumuehantur, non vituperabat: qui autem ab hostib deciperentur, eos maxime reprehendebat.

Diffidentes fallere, sapientiae tribuebat, ac credentes iudicabat esse impium.

Si ab iis laudaretur qui vellent etiam vituperare quae displicerent gaudebat: neque cuiquam illorum, qui in dicendo libertate vterentur, infensus erat, ab iis tanquam ab infidis sibi cauens qui mentem suam astute celarent.

Delatores maiore persequeretur odio quam fures: quod maius esse delictum duceret amari quam facultatibus spoliari.

Privatorum hominum errata miti animo ferebat, magistratum vero magni esse momenti censebat: quod illos quidem exigua, hos magna tractare iudicaret.

Regno haudquaquam ignauiam, sed strenuitatem conuenire putabat.

A corporis imagine statuenda sibi abstinebat, multis in hoc ei gratificari volentibus, animi vero monumenta nunquam elaborare desinebat. Arbitrabatur enim illud statuari, hoc sui muneris esse, rursum illud opulentorum, hoc bonorum.

Facultatibus non iuste tantum, sed etiam liberaliter vtebatur: quod homini iusto satis esse duceret ab alienis abstinere: liberalem putaret etiam sua debere ad hominum conferre utilitatem.

Semper religiosus erat, & honeste viuentes nec dum felices, sed qui gloriose mortem oppetissent, eos iam beatos esse existimabat.

Maiorem esse calamitatem putabat, scientiam quam inficium praeclearas res negligere.

Gloriae nullius cupiditate ducebatur, cuius quae essent propria non elaboraret.

Cum paucis hominibus videbat virtutem non tolerantiam esse, sed voluptatem putare.

Laudatus certe magis gaudebat, quam si pecunias comparasset.

Fortitudinem plerumque potius cum consilio quam periculis ostendebat: & re potius quam verbis exercebat sapientiam.

Erga amicos mitissimus, hostibus maximo terrori erat.

Quum labores egregie toleraret, familiaribus tamen periuuans, decedebar: magis actiones pulchras, quam pulchra corpora desiderans.

Rebus secundis modestus, aduersis spei plenus esse videbatur.

Verbanitatem non diceretur, sed moribus studebat assequi.

Animi magnitudine non cum iniuria, sed iudicio vtebatur. Itaque spreto iactantibus hominibus modestis modestior. Etenim vili cultu corpus ornabat: ac potius in hoc erat, vt exercitus ornatus esset, ipse quam paucissimis egeret, amicis quam plurimum professe.

Praeterea grauisimus erat aduersarius, vbi vero potius esset victoria, lenissimus.

Ab hostibus non facile deciperetur, ab amicis facillime de sententia deducebatur.

Semper hoc sibi propositum habebat, vt res amicorum in tuto locaret, hostium labefactaret.

Cognati cum appellabant officiosum erga propinquos, caetera eius vtebantur, nihil reculantem: qui aliquid officii ab eis postularet, memorem: per iniuriam laesi, opulorem in eodem periculo constituit, post Deos feruenter.

Videitur idem mihi solus inter homines declasse, vt quidem quidem robur feneferet, sed animi vires in fortibus vitiis magnam ac praeclearam gloriam expeteret. Corpus forte non robur poterat. Qua igitur inuentu ipse senecta non vtebatur? Quis aetate vegeta hostibus adeo terrori fuit, vt Agefilai extrema in senectute? sublatro, maiorem hostes voluptatem perire, quam Agefilai, tamen senex admodum meruisset? Quae tantum fiduciae sociis praebuit, quantum Agefilai, vna aduersus vnae vitae peruenisset? Quid amici iuuenes magis delectarentur Agefilai, qui senex de viuis excesserat? Is adeo perfecte vnae viliis patrie fuit, vt etiam fato functus, plurimum carere profuerit, quod studio suo perfecterit, vnae perpetuo in Monumenta quidem virtutis suae per vniuersum terrarum orbem conuictus, & sepulturam regiam in patria nactus est. *Epist. 1.2.*

Reges olim & quotquot a patre traditur regnum acciperent, & quos ipsa plebs sibi principes constituit, consilium habebat, quod ex optimaribus constabat: vt Homerus & antiquissimi regum testantur. Neque in nostro saeculo regnum principum tantum erat in nimum sui iuris, neque ab vnus sententia pendebat. *Idem lib. 1.2.*

Reges non liberi solum impediunt omnibus, sed diuina rerum temporumque, trahunt consilium cuncta, non sequuntur. *Decad. 1. lib. 9.*

Regum maiestas difficilior ab summo fastigio ad modum trahitur, quam a mediis ad ima praecipitur. *Idem 4. lib. 1.*

Reges serua omnia & subiecta imperio suo esse volent, vt eodem lib.

Plerumque regiae voluntates, vt vehemens, sic modica, ut se sibi aduerent. *Salust. de bell. Jugurth.*

Reges, praeter caetera hanc difficultatem habent, quod non solum hostes (vt caeteri faciunt) sed etiam amicos & medicos mentem, a quibus infidie multo pluribus facte sunt (suspectum di & dormientes cum illis dies nocte que versentur, ab hostibus paratum & potione captant) quam ab alienis deorum hominibus. Possunt enim amicos & familiares suos hostibus ponere, amicos autem possunt neminem. Itaque solus viteriter atque multitudine grauisima esse: metuendumque est, etiam custodiam: sed multo enim magis custodiam metuendum sunt. Ita enim quidem certe molles sunt, sed amici multo magis, quod non oportet, quamuis non sint, amicos appellare. Quae si quae sit fidos amicos nactus, tamen eis tantam fidem non habet, ut illis possit sincere absque vlla suspitione verari. *Epist. 1.2. Aug. 1.*

Regibus aequa, nedum infima, insolita sunt. *Tacit. Ann. 1.*

Regibus belle gerentibus conuenie existimatur rem non statio. Nam dicendi studium ac facultas iis qui in otio degunt, plurimum utilitatis adferunt. Rerum vero consilia per armis praetium optima magistra est, quae facienda sunt ad imitationem eorum, qui prius temporibus vicerunt. *Polyaen. lib. 1.2. rag. lib. 5.*

In regnandi primordiis positum est rerum discrimen: vt animi popularium afficiuntur, ita ferre deinceps regis voluntas nuntur. *P. Emilius, lib. 1.*

Veros reges non solum, non satellites, non exercitus facientes interdum euertunt. *Idem 1.2.*

Nomen regum, non in terris natum excogitatum, sed deo demissum mihi videri solet. Parens enim rerum Deo, cuius genus humanum condidisset, summum quidem in illud imperium iusque penes se retinuit: sed vt mente in eum se habere renatur, vt illum cupidius quereamus, vt spe, vt vnae viteretur mur, Idcirco in terris ipse palam degere, oculisque interea vnae obseruari noluit: Reges instituit, qui eius vice munus eius viterentur, quorum vt qui que probitate quam proxime ad Deum Opt. Max. accederet, ita verissime Rex vocitaretur. Ita enim eodem consilio dati, alia tamen alia via ad laudem conueniunt. Plerumque singulis virtutibus inclaruere. Audeo praedictum viteretur omnibus anteuulisse. Non pauci certe complures viterentur in caeteris pulchri passim aut legerit, aut audierit, id comae vnae uersumque experta, & quod desiderarit in aliis, id praeterea ipse possit. *Idem lib. 8.*

Regum oculis in omni fortuna quaedam supra humanam inest. *P. Iouius, lib. 1.2.*

Reges, egregie dissimulando, vt priora puniant, compellunt praesens iracundia, alicuius noui criminis occasione expellunt conuenerunt. *Idem lib. 1.2.*

Ea demum est regum omnium fides, vt pro libidine viterentur magis foredum leges atrectare violareque non dubitent. *Idem lib. 1.2.*

PC  
POLYANTH

H. Annon putas eum, qui re aliqua delectatur vehementissime ac maximo eius amore teneri?

S. Omnino. H. An ergo vides maiori cum voluptate reges ad cibum ipsis paratum accedere, quam priuatos homines ad suum?

S. Nequaquam; imo etiam inuicidius, vt plerisque videri possit.

H. Quid? num multa illa magna, arte elaborata considerasti, quae regibus apponuntur, acra, mordacia, acrida, & quae his germana sunt?

S. Maxime, & quidem mihi videntur esse praeter hominum naturam.

H. Ergone putas haec edulia esse quiddam aliud, quam mollis & languentis praedelicis animi voluptates? Nam certo scio, neque tu fortassis ignoras, eos qui iucunde vescantur istis artificiosis inuentis non indigere.

S. At vero, etiam sumptuosus illis odoribus, quibus vngimini, magis arbitror familiares vestros frui, quam vos ipsos. Quem admodum ructus ingratos & putidos non tam sentit is qui ederit, quam illi qui cum eo versantur.

H. Sicigitur qui varios cibos semper habet, nullos cum appetitione sumit: ac cui raro quid obuenit, is vero is est, qui cum laetitia satiat, quam quid ei obicitur.

S. Videntur tandem rei venerae fructiones in vobis regnandi cupiditates excitare. Nam hac in parte licet vobis, vt quodcumque pulcherrimum videntis, cum eo conuersati.

H. Dixisti tu modo quiddam, quo scire debes aos ad priuatis hominibus superari.

Primum enim coniugium, quod cum maioribus contrahitur, nimirum & propter opes & potentiam longe pulcherrimum esse videtur, & ei qui ducit uxorem cum voluptate quandam dignitatem suppeditate.

Altero loco est id, quod inter aequales contrahitur. Quod autem ex vilioribus constat, plane inominosum & inutile putatur. Rex ergo si exteram non duxerit, ex inferioribus uxorem ducat necesse est. Quo fit vt non admodum id consequatur quo contentus sit.

At vero ad magnificentissimam de se sententibus formis coli, maxime voluptati est: ab his autem, quae seruae noxiae sunt, si colamur, non admodum satis fit animo: sin autem, graues ea res has ac molestias in nobis excitat.

Scimus omnes congressus venereos cum amore coniunctos eximiam voluptatem adferre. Verum amor in nullorum animis minus excitatur, quam regis. Non enim amor inuicidius est illa expetere quae in promptu sunt, sed quae sperantur. Itaque perinde atque is qui situm experius non est, potu fruitur: sic etiam is qui amorem non expertus, longe suauius venereis est expertus.

S. In illis multum inter priuatos homines ac vos inter est, quod & magnas res excogitatis & celeriter conficitis. Habetis & abundantem rerum copiam, equos insigni virtute, arma pulchritudine eximia, mundum pro vxoribus e regum, ades magnas, & summas calque maximi pretii rebus instructas. Sunt item vobis famuli & numero & artium cognitione praestantissimi. Praestatis vobis est maxima, tum laedendi hostes, tum commodandi amicis.

H. Enimvero hominum vulgo a regno perstringi, oculos equidem non miror. Nam vulgus hominum valde vbi opinionibus duci videtur, quam & beatos quosdam & xrumosos esse videt. At regnum eas res quae maximi pretii esse videntur, explicatas palam, spectandas omnibus exhibet. Quae vero molesta sunt, ea regum in animis occultata tenet, in quibus & felicitas & infelicitas hominum sita est. Quamobrem haec multitudinem latere non miror, vt dixi: sed vobis quoque ignora esse, qui animi iudicio maxima ex parte res pulchrius contemplari videmini, quam oculis: mihi quidem iniquum est. Ego vero experiendo plane cognoui, ac tibi dico reges maximorum bonorum minima participes fieri, & grauissimorum malorum insignem habere copiam.

Non longe abicitimus. Si pax magnum hominibus bonum esse videtur, quam minimum eius participes sunt reges. Si bellum ingens est malum, maxima eius pars ad reges pertinet.

Primum hominibus priuatis, si non ipsorum ciuitas bellum publicum suscipiat, quocumque libet abire licet, nihil mouentibus ne quis eis vitam adimat. Reges vero vbiq; tanquam per hostium fines proficiscuntur. Itaque & ipsi necessarium putant vt armati sint, & armatos semper secum circueundant.

Deinde priuati homines etiam si in agrum hostilem militatum abeant, nihilominus vbi domum redierunt, esse tutos sese arbitrantur. At reges postquam ad ciuitatem suam peruenierint, inter hostes plurimos se esse sciunt. Quod si qui potentiores aduersus urbem aliquam expeditionem suscipiant, ac minus potentes forte extra moenia fuerint: esse quidem illi videntur in periculo, verum postquam intra munitionem sese receperint, omnes in tuto se esse credunt. Princeps autem ne tum quidem, quam aulam ingressus fuisse expertus est periculi, omninoque istic maxime sibi cauendum arbitrat.

Praeterea priuati homines per foedera & pacem belli molestia

DDDDD. 3 liberan-

tantum comitudo atq; ipsis temporibus seruient...

idem, eod. lib. 3. Regum ferre omnium mos est, vt neq; pietate nec...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

liberantur: principibus vero, neque pax ab eis, qui premuntur ipsorum imperio conceditur: neque quisquam ipsorum confidente, foederibus habere fidem ausit.

Sunt item bella quae à ciuitatibus, & alia quae à principibus aduersus illos quos vi opprimerunt, geruntur. At ex his bellis quae cumque grauius molestaque redeunt ad eum, qui ciuitatum parte sequitur, ea cadunt in principem. Nam utrosque etiam necesse est in armis esse, caeteri sibi adire pericula, & si quid calamitatis vicis accidat, utriusque dolent. Atque haec tenus paria sunt utriusque bella.

Quae vero illis iucunda accidunt, qui ciuitatum stant à partibus aduersus ciuitates, ea principes & reges non habent. Etenim Respublicae quum aduersarios pugna vincunt, dici facile non potest, quantum voluptatis ex eo percipiant, quod in fugam hostes egerint, quantum in persequendo, quantum in trucidandis hostibus. Quam ipsam ob facinus existit, quam insignem gloriam consequantur, quam propterea gaudeant quo Respublicam amplificasse se existimant. Atrogat quisque sibi, quod & consilii particeps fuerit, & plurimos interfecerit. Ac diffidit inueniens, ubi non etiam falso quaedam addant, quum plures se interuulisse praedicant, quam re ipsa ceciderint. Adeo res ipsae esse praecleara videtur, ciuitatem victoria potiri. Princeps seuerus autem, quum vel propter suspiciones suas, vel quod scilicet quosdam aduersus se moliri quid deprehenderit, nonnullos interficit: totam se urbem non amplificaturum nouit, & se etiam paucioribus se imperatorem: neque potest esse hilaris, neque magnifice ob facinus ipsum sese offert. Immo quantum potest extenuat rem gestam, & inter agendum purgat sese quasi non per iniuriam id fecerit. Vique ad eo ne ipsi quidem honesta, quae faciunt, esse videntur. Quod si etiam moriantur, qui quos metuit, nihil magis fidenti est animo, sed plus etiam sibi, quam prius, cauet. Atque hoc modo bello perpetuo veratur, ut indicauit.

Iam mihi velim etiam amicitias, quarum illi participes sunt, inspicias.

Primum, an magnam amicitiam bonum sit hominibus, consideremus. Nam si quis ab aliquibus diligatur, cum adesse sibi libenter videntur, qui diligunt. Libenter eadem beneficiant, absentem desiderant, reduentem iucundissime excipiunt, voluptatem ex rebus ipsius prosperis communem percipiunt, opera vna ferunt, si quid praeter animi sententiam accidere videant.

Ne ignorant vrbes amicitiam maximum suauissimumque bonum hominibus esse. Ita perit in vrbibus ea lex valet, ut impune adulteros occidere liceat: nimirum propterea, quod eos vxorum erga maritos amicitiae corruptores esse existimant. Nam quum mulieres calamitate quadam congressu venero sunt vix, nihilominus id quod artinet apud maritos in honore sunt, si quidem amicitia inter ipsos iniuolata constare putetur.

Tantum autem bonum esse iudico, amari, ut existimem ei qui diligitur, tum à diis, tum ab hominibus vix bona quaedam contingere. Atqui in hac tali possessione deterior in primis est principum & regum, quam aliorum conditio. Quod si nunc vera loquar visere rem considerato.

Primum videntur esse amicitiae parentum erga liberos, liberum erga parentes, fratrum erga fratres, vxorum erga maritos sodalium erga sodales. Quod si ergo rem animaduertere voles, ituenies priuatos homines ab his maxime diligi: quum interim plures principes liberos suos occiderint, complures suis à liberis sint interfecti, multi fratres in regnum & principatum usurpatione mutuis se caedibus confecerint, multi denique tum ab vxoribus suis, tum sodalibus qui amicissimi videntur, interempti sint. Qui ergo apud illos, quos ut maxime diligamus à natura comparatum est, vna legibus etiam ad hoc nos compellentibus, tanto sunt in odio: quo pacto existimandum est, eos ab alio quopiam diligi?

Præterea cui quam minimum fidei habetur, qui non magno in bono caeteris inferior est? Nam quae tandem familiaritas absque fide mutua iucunda fuerit? quae inter vtrumque ac fecerint absque fide consuetudo delectationem habere poterit? quis minister gratus fuerit, si fides ei non habetur? Itaque hoc etiam, nimirum ut fidem quis alius habeat, parum admodum ad principem pertinet? quando sic viuunt, ut neque cibis neque potu fidem habere possit: sed primum famulos degustare hos iubet ante, quam diis primitiæ offerantur, idque propter diffidentiam, ne forte vel in his mali aliquid aut comedit aut bibat.

Quinetiam patris suae quisque reliquorum hominum maximo sunt in pretio. Nam ciues mutuo sese quasi iactantio sine stipendio aduersus mancipia tuentur, itemque aduersus facinorosos, ut ne quid ciuium morte violenta è medio tollatur. Atque hac in custodia ciuium eo sunt progressi, ut à multis lata lex sit, qua sancunt, ut ne is quidem purus habeatur, qui cum homicida veretur. Quo fit ut per suas patris quisque ciuium tuto viuat.

At in malis rebus contraria ratio est. Tantum enim abest ut horum mortem ciuitates viciscantur, ut etiam magnis honoribus eum adficiant qui istiusmodi dominatores interfecerit. Tantum item abest ut à patris eos arceant, quemadmodum solent interfectores priuatorum hominum: ut eam imagines tale quid designantium in templis statuunt.

Quod si tu regem existimas propterea, quod fortunas, quae priuati homines: ampliores habeat, etiam maiorem ex eis voluptatem percipere: ne id quidem ita te habere putato. Sed quæmodum athleta, non quum imperitos ac iudes sperantur, verum ubi ab aduersariis superantur, tum scilicet regem molestia adficiuntur: sic & rex non quum plura videtur possidere, quam priuati homines gaudet, sed magnum ex eo dolorem percipit, quum non quam caeteri potentes habeat. Nam hos in opibus aduersarios suos esse statuit.

Neque citius regi quod concupiscit obringit, quam homini priuato. Homo enim priuatus vel domum, vel fundum, vel lectum appetit: rex autem, vel oppida, vel regionem amplius portus, vel munitas arcis: quae quidem maiori cum difficultate ac periculo acquiruntur, quam quae priuati homines percipiunt.

Quinetiam non tam paucos inter homines priuatis participes videbis, quam multos inter reges & principes. Nam nuncius eorum quae multa sunt, nec quae sufficiant, existimantur: sed ex quo fit, ut quae superant vltra id quod satis est, multa sunt, quae vero sunt infra id quod sufficit, pauca.

Regi igitur multis partibus plura minus ad necessarios sumptus sufficiunt, quam homini priuato. Nam priuati licet praecedat sumptus quotidianos ex animi arbitratu, quod in principibus eorum non habet. Nam maximos sumptus quos sumunt necessarios in excubiis vite faciunt, de quibus si quid decidat, cum plerumque exitio id coniunctum esse videtur.

Deinde, quicumque habere iusta ratione possunt quantum requirunt, cur eos miseretur ut inopes? ac qui ob egestatem multum ac turpe quid moliri, de quo viuunt, coguntur: cur non illi miseris & pauperes esse merito quis existimet? At enim potius plurimis rebus per iniuriam tum fama, tum homines impotuntur, propterea quod ipsi ad sumptus necessarios tantum pecunias opus sit. Perinde ut belli tempore, vel copiam aduersus seipios perdant necesse est.

Exponam tibi etiam quandam eorum sanè grauem calamitatem. Etenim non minus noxam quam priuati homines, quantumque viri sint, & sapientes, & iusti: verum hos quum admodum metuunt: forte quidem, ne quid liberatis causa audere cogentes, ne quid moliantur iustos, ne plebs eos sibi praeficiat. Cuiusmodi vero huiusmodi homines è medio propter metum subleuantur, nam alii sunt ipsi reliqui, quorum scilicet opera vna potestatem iniusti, intemperantes, ferules? Inisti nimirum quum libera peras erodant, ut ne ad libertatem adpirent, ac ipsos iam a potestatem redigant, quippe quod iniusti principum iustitiam: intemperantes ob praesentem potestatem ferules, quod quidem liberi esse cupiant. Quapropter equidem ab his liberantur calamitatem grauem esse, quod alios quidem viros bene ducant, alios vero vi cogantur.

Volo autem tibi etiam voluptates illas exponere, quos non priuatus adhuc esse, verbar: spoliatus, ut quidem mutuo uerto, postea quam regnum adeptus sum, verbar conturbis, quorum ego consuetudine delectabar, sicut & illi me verbar & mecum solo, si quando quietem caperem. Adrem numero conuuiuiis eo vique, dum omnium obliuiscerem quae tanta hominum molestia euenirent: sapientior dum exanimis larantibus, choreis animum committerem: sapientior quum mihi, tum is qui aderat, collibitum fuisset. Nunc vero spoliatus sum, quae mihi iucunda erant, idque propterea quod inuicem loco seruatorum sodalitate vix, sum item spoliatus dolorem consuetudine, propterea quod nullam in eis amplius eorum benevolentiam percipiam. Vini multum vsum se somnum multum ter atque insidias vito.

Iam quod hominum turbam metum, quod contra inimicem, quod custodum absentiam, quod ipsorum cubile, quod neque inermes ipsos circum me habere volo, neque inermes bene adspicio: quo pacto non res est arummo? Præterea non externis habere fides, quam ciuibus: barbaris quam Graecis: propterea hominibus ingenuis ut feruis vni contraque cogi ad occidendam seruis libertatem: hæc omnia non tibi esse videntur molestia percussis à terroribus animi? Neque solum metus ipsorum molestiam doloremque creat: sed etiam exitu voluptatum eorum quoddam exitum, dum me comitatur.

Quod si tu quoque Simonides, res bellissimas experias eorum, quando aduersus hostilem phalangem in acie constitit, quum id temporis cibi sumptus recordare, quod somno in vno Nimirum quales tum molestias experiebas, tales experiantur, qui alii praesunt, atque etiam grauioribus. Non enim hostes solum te aduerso, sed omni ex parte videre se putant.

S. Videris mihi quaedam nimum quam bene dicere. Bellissimum enim terribile quidem illud est: sed tamen nos quum militum cubis ante castra collocatis, seure tum canamus, tum dormiamus.

H. Ita est profecto, Nimirum leges ante ipsos excubant, quae sit ut & suo & vestro nomine in metu sint. At tyranni cubile habent, stipendio conductos perinde ac meliores. Et regnum sanè potissimum ac illis custodia fides: verum fidelem metum multo difficilius inuenies, quam multos admodum oportet.

ad perfoluendum iis quibus abstulit sua, qui compensare possit iis vincula, quos vinculis constrinxit: qui tot animas iis restituat, quos sustulit: Nimirum si vili alii laqueo vitam et finiat expedire, equidem reperio maxime regis esse esse, ut id faciat. Nam illi soli neque; ponere mala quae sunt, expedit.

S. Te vero non aequo esse erga dominationem animo non miror. Quippe dum amari ab hominibus cupis, hanc esse tibi impedimento arbitris. At ego posse me docere arbitror, imperium minime prohibere posse quominus quis diligatur: imo etiam in hoc priuatam vitam superare. Verum hac in consideratione non ad hoc respiciendum est, num is qui cum imperio est, propterea quod maiorem potentiam habeat, praestare maiora possit beneficia: sed si paria faciant, homo priuatus & rex, cogitet velim uter paribus beneficiis plus sit imiturus gratiae.

Ordinar autem minimis ab exemplis. Primum aliquem visum a maner tum princeps tum priuatus aliquis, alloquatur: virtus compellationem magis illi, qui audiat, gratam fore arbitris? Age vero, si ambo aliquem laudent, virtus praedicationem exitimas eo magis pertingere ut voluptati sit? Facta re facta honore aliquem vterque adiciat, ab vtro putas exhibitum honorem maiorem mereri gratiam? Aueria valitudine laborantem vterque similiter curat, an non clarissime apparebit, profectus ab iis qui plurimum possunt curationes & officia maximam quoque letitiam adferre? Donetur aequalia, an non hic etiam peripicuam erit, profecta ab iis qui plurimum possunt, dimidia beneficia plus posse, quam totam hominis priuati largitionem?

Equidem puto diuinitus etiam fieri, ut hominem, qui cum imperio & potestate sit, honorae gratia quadam committitur. Non tantum enim hominem pulchriorem efficit imperium, sed eundem lubentius contemplantur, ubi iam notus est imperium, quam quum priuatus esset: atque etiam magis auctus cum illis colloquitur, qui eximo supra ceteros in honore sunt, quam cum aliis qui nobis sunt pares. Porro, quum ex paribus officiis maiores vos necis gratias, & multo plura quam nos praestando iuare possitis alios, atque etiam multo plura largiri: cur non magis vos amari contentaneum fuerit, quam priuatos homines?

H. Quia necesse est nos multo etiam plura eiusmodi agere, quam priuatos, ob quae hominum in odio sumus. Exigenda pecuniae, si quidem ad res necessarias habere sumptus volumus: cogendi quidam ad custodiendum ea, quae custodia indigent: puniendi & iniusti, & impediendi qui vim inferre volunt. Quod si celeritatem occasio temporis possit, ad suscipiendam vel terra vel mari expeditionem, non ignauius res committenda est. Praeterea mercenario militi opus est regi, in quo elationem animi ciues gratius ferunt, quam quidquam aliud. Arbitrantur enim non hos quidem alii, ut cum tyrannis pari sunt in honore, sed auaritia causa.

S. Ego vero, mi Hiero, non nego harum omnium rerum curam suscipiendam esse: sed tamen videntur mihi curationes aliae in ordium adducere, aliae magna cum gratia coniunctae esse. Nam docere quae optima sunt, & pulcherrime illa praestantem praedicare, atque in honore habere, ea vero curatio cum gratia quadam sit. Atque qui non recte aliquid agit, conuictus incellere, cogere, multare, punire: haec vero cum odio quodam fieri necesse est.

Quamobrem aio equidem, quod necessitas requirit, debere illum qui cum imperio est alius puniendum mandare: praemia vero per seipsum largiri. Quod sane recte fieri rerum euenta testantur. Nam quum choros decitare volumus, praemia quidem praefectus ipse proponit, congregandi autem ipsos munus choragis datur, itemque alius docendi, & cogendi eos, qui non sic recte aliquid praestent. Ita statim hic quod cum gratia coniunctum est, per praefectum ipsum curatur, quae vero dura sunt per alios.

Quod igitur impedimento sit, quominus etiam res ciuiles ceterae, consimili ratione peragantur? Diuisae sunt enim vrbes vniuersae partim in tribus, partim in classis, partim in manipulos, ac singulis partibus praefecti quidam sunt. Quamobrem si quis his quoque tantam choris praemia proponeret ob insignem armaturam, ob ordinis obseruationem, ob rem equestrem, ob fortitudinem militarem, ob iustitiam in commerciis, contentaneum esset futurum ut etiam haec omnia per contentionem acriter exercerentur.

Ac, ita me Deus amet, quo opus esset celerius impellerentur, si quidem honoris cupiditate ducerentur: itremque citius pecuniam conferrent, quando sic vltus postularret, & (quod quidem fructuosissimum est) quamquam per contentionem agi minime consuevit, ipsa agricultura magnum incrementum sumeret, si quis per agros, vel per vicos optime terram excolentibus praemia constitueret, adeoque ciuibus, qui totis viribus in id incumbere, multa bona conferrentur. Nam & proventus augetur, & temperantia multo magis occupationum comes esset: ne diem etiam iacina minus in iis qui opus faciunt, existeret.

Quod si etiam mercatura re publice commodum aliquid adfert, maior mercatorum numerus excitabitur, iis qui plurimum negotiatur affectus honore fuerit. Quod si futurum pateat ut qui sine aliorum molestia prouentum aliquem re publica excogitat, & ipsa oratur: ne illa quidem consideratio relinquatur.



Denique summam ut digam, si in omnibus perspicuum esset, non cariturum honore, si quis vni alicuius auctor existerit: multos hoc etiam impelleret, ut studiose boni aliquid inuestigarent. Iam si multos reipublice commoda curae sint, necesse est magis aliquid inueniri, & hominum studia excitari. Quod si metuis, Hiero, ne propositis inter multos praemii magni sumptus fiant: cogitato nullas esse merces vitiores quam quae praemii redimuntur. Vides in equestribus, & gymnasticis, & scenicis certaminibus, quam exiguis praemiis ingentes sumptus, multiq; labores & ita via hominum cli-  
 ciantur.

H. Praeclare tu quidem illa mihi dicere videris, Simonides. Caeterum de mercenario milite num proferre quid potes, ut videlicet propter ipsos minus in odio sumus: an ais principem virum amicitia hominum conciliata facillimum opera nihil amplius egerit?

S. Imo egebit certe. Nam scio perinde ut equis, ita & hominibus quibusdam accidere, ut quanto magis ipsis necessaria suppetant, tanto sint petulantiores. Hos igitur magis modestos reddet ortus a satellitibus metus & bonis autem egerit: quibus nulla re tantum mihi posse prodesse videris, quantum his ipsis mercenariis militibus. Nam tui corporis cultodes alii, & multi iam dudum heri suis a seruis vi sunt intercepti.

Quod primum hoc mercenario militi imperetur, ut succurrat omnibus, tanquam si essent satellites omnium civium, si quid aduenerint: (& solent, ut scimus, existere facinorosi homines in ciuitatibus) & hos igitur si obseruare iubeantur, scient ciues hanc esse utilitatem ex eis percipere. Deinde ruri opus facientibus ac iumentis quoque consentaneum est, hos & fiduciam & securitatem praestare posse: idque perinde prauitatis tuis, atque aliis qui passim in regione degunt. Possunt etiam ciuibus praestare otium, per quod hae ipsi res suas curare, si loca opportuna custodierint.

Ad hostium praeterea repentinis & occultis insidias vel praesentandas, vel impediendas, quinam paratiores fuerint, quam illi qui semper armati sunt, & in acie instructi? Etiam ipso in exercitu quid ciuibus est milite mercenario vitius? Nam eos & ad laborandum pro aliis, & adendum pericula, & excubandum promptissimos esse consentaneum est. Et finitimas ciuitates a non propter eos, qui semper armati sunt, necesse est etiam paucis maxime cupidus esse? Non qui ad pugnam sunt instructi, maxime tum amicorum fortunam tuerentur, hostium pellendam possunt.

Iam si ciues intelligant hos nihil inuicte agentibus non nocere, sed illos impedire qui a ius ledere volunt, iniuriam passis succurrere, pro ciuibus & sollicitos esse, & pericula obire: qui non eos necesse est libentissime sumptum in hos conferre. Alii certe prauitatis custodes rerum etiam minoris momenti.

Necesse est etiam, ut boni publici causa de tuis facultatibus sumptus facere non recuses. Nam equidem arbitror ea quae ciuitati impenduntur, vitius expendi, quam quae reipruiam saluunt. Confidamus sane rem singillatim.

Vitam exiliatam domum, immenso sumptu elegantissime exstructam, ornamento tibi maiori esse, quam si urbem vniuersam munitis, templis, columnis, foris, portibus munitas? Num si armis plane formidabilibus ipse ornatus sis, maiori hostibus terroris fueris, quam si ciuitas vniuersa praecclare tibi sit armis instructa? Vtrum prouentus plures putaste habiturum, sitantem prauitatis tuae hanc, an si esset, ut ciues vniuersi rebus suis agendis intenti sint?

Iam, quod omnium praecclarissimum & magnificentissimum studium esse putat, utrum putas te magis praecclare currus instructurum, si vnus inter omnes Graecos maximam curruum copiam instituas, & ad celebritates Graeciae mittas: an vero si maxima ciuium pars equos alat, & plerumq; decerent? Vtrum esse putas pulchrius vincere currus praestantia, an urbis, cui praes, felicitate? Equidem ne conuenire quidem aio, ut rex cum priuatis hominibus congregiatur. Nam si viceris, non eris in admiratione, sed inuidia, ut qui multorum ex re familiari sumptus facias: at si vincaris, maxime omnium trillioni eris expositus.

Equidem tibi, mi Hiero, propositum esse certamen aio aduersus aliarum urbium praesides, inter quos si tu ciuitatem, cui praes felicissimam praesideris: scito te pulcherrimo & magnificentissimo inter homines certaminis genere victorem futuram. Primum effeceris ut a subditis tuis diligaris, quod tu quidem expetis: deinde victoriam tuam non vnus publice indicabit, sed virtutem tuam homines vniuersi praedicabunt. Suspicietis in dem ac diligetis non solum priuatis ab hominibus, sed multis etiam urbibus. Non prauitatis eris in admiratione, sed publice apud omnes.

Licet tibi, si voles securitatem, quod artinet, aliquo proficisci: licet tibi & hic manenti hoc ipsum facere. Semper enim apud te esset coetus frequens eorum, qui ostentare velint, si quid habent vel doctriam, vel virtutis, atque etiam inferuire tibi cupient. Quisquis adert, socium tibi esse volet, & qui aberit, videre te cupient. Adeoque non tantum ab hominibus diligetis, sed etiam amaberis.

Non erit quod tibi metuas, sed potius alii, ne quid accidere tibi tunc. Quod si quid erit periculi, non optulatores tantum, sed iam propugnatores, & coque alacres eris. Multis inuicem gnis iudicaberis, neque copia tibi deest eius, cui bene uolentibus vicissim illa impertias. Omnes ad commoda tuorum praesideris bunt, omnes pro bonis prauitatis tuis, tanquam pro praesideris bunt, omnes ad amicos erunt optes, thelauri tui erunt.

Tu vero, amicos audacter collocaueris, quippe qui tibi daturus, & ciuitatem amplificaturus, & tibi scripti potestatem iuncturus. Comparato Reipublica belli socios, libet tibi potestatem domum tuam esse, ciues, locos, amicos, liberos tuos, libertatem tuam quae tuum ipsius animum. Atque hoc beatus sis, tametsi inuicem rare contendit. Nam si amicos beneficiendo viceris, & hostes minime poterunt. Deique si haec omnia praesideris, plane quiddam te longe humanis in rebus praecclarissimum. Numque conuicturum, ut tamen beatus sis, tametsi inuicem inuis inuidiam. Haec Xen. in Simonide & Hiero.

Regum ea natura est, ut neminem vel hostem vel amicum beatum, sed ex eorum commodo amicitias inuicemque mutentur. Polyb. lib. 2.

Ea est consuetudo Regum, ut casus aduersos hominum vitent, secundo fortuna sua, quo facile fit ut impellantur ad expenitiam, quorum ductu res male gesserit annuntiant. Xen. in Dairam.

Regna.

Regna terrena sunt suspecta, infida, cruenta, incerta, feruida, infatigabilia. P. Aemyl. lib. 3.

Prouidentia regum, fide popularium salus dignissima, quae constat. Idem lib. 3.

Regna ut fortitudine comparantur, sic mansuetudo ut bonitate comparantur. B. Fastus. hist. lib. 7.

Non itidem temperantibus reges magna impetia turbantibus ea quae fuerint. Ignoscendo, largiendo, indulgentia, iusto admodum hospitio felicitate inueniunt. Caeterum, quae iniquitatis & hominum ingentia, audendo, molendo, inuicem occulto temptantes cunct, tum demum feruentem pro caritate parimoniam prouidentia, quo facilius autem ac libenter illiberalem diuoremq; nauam, vitia saluariaq; diuina. P. Aemyl. lib. 1.

Neminem esse hominum arbitror, quem latere possit, quomodo minem in hoc mundo Deus fecerit: vnde etiam peccata sua mundus arguat, ac propter nostram intemperantiam expmendam tera haec in qua vniuersus defertur creatorum animarum & sterilitate suorum fructuum castigatur. Itaque si cetera merito & dispensatio Dei sumus: qui enim magis diligenter qui fecit? Quis autem ordinatus regis, quam is qui fecit? Quis vero sapientius & fortius ordinare & regere ita potest, qui & facienda prouidit, & prouia perficit? Quae potestatem a Deo esse, omnemque ordinationem, & quae potestatem sentiant, & qui legunt cognoscunt. Quod si potestatem sunt, quanto magis regna a quibus reliqua potestatem prouidentur? Si autem regna diuina, quanto & aequius regnum aliquo ximum, cui reliqua regum potestatem vniuersa saluaria. P. Oros. hist. lib. 2. c. 1.

Nihil minus populare quam regnum esse. Livius. Decad. lib. 1.

Multa decora, regni fex da cupiditas non ingrata solent, sed iam iniuria reddidit. Idem ibid.

Inuidia regni etiam inter domesticos infida omnia quae facit. Idem eod. lib.

Mais est regnum falsidire quam accipere. Curt. lib. 4.

Regnum atque eius commoda magis expetunt, qui quae aliquam habent, quam qui egentiores sunt. Xiphil. Cyp. lib. 1.

Regnum si affectes, & non tam facile adipisceris, quam si amittas. P. Aemyl. lib. 3.

Ludouicus Crassus cum fatalem sibi diem appetentem uocauit filium & Valconia: coramque horiatus est obsecrans, ut magis pie regnaret quam ipse fecisset: religionem coleret, quae consuleret, orbis pupilliq; prospiceret: paci communitate, quae ac saluti inferiret: Regnum nihil aliud, quam procuratoratum nique publicum existimaret: cuius in vita admissis non redderet exacte rationem continuo post fata sciret, sed eorum in communi dice, sua cuique facinori parata praesentem sempiternaque. Idem lib. 5.

Studia hominum quae liberalitate atque iustitia facillime rantur, sunt regniopes firmissima. P. Aemyl. lib. 18.

Auitum malum, regni cupido. Liv. Decad. lib. 1.

Non exercitus neq; thelauri praesidia, regni sunt: verum animi, quos neque armis cogere, neq; auro parare queas, colligere & parantur. Sallust. de bel. Jugurt.

ΑΡΟΡΗΘΕΓ ΜΑΤΑ.

Philippus Macedonum rex in palaestra prolapsus, quum lapsus in puluere vidisset corporis vestigium, Paucis inquit, vniuersum



